

**TA'LIM MENEJMENTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN
FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI**

Eshboyev Behzod Baxtiyor o'g'li

Toshkent shahar ichki ishlar hodimi

e-mail: behzodeshboyev42@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur tezisdagi ta'lim menejmentida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari, boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishdagi o'rni va ta'lim sifatini oshirishga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida ta'lim natijalarini tahlil qilish, pedagogik qarorlarni qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonini individuallashtirish va ta'lim muassasalarini samarali boshqarish masalalari tahlil qilingan. Sun'iy intellektni ta'lim menejmentiga joriy etishda pedagogik maqsadga muvofiqlik, axborot xavfsizligi, inson omili va mas'uliyatli foydalanish tamoyillarining ahamiyati asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim menejmenti, sun'iy intellekt, raqamli transformatsiya, pedagogik boshqaruv, ta'lim sifati, raqamli texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili, individual ta'lim.*

Kirish. Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, boshqaruv jarayonlariga innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda ta'lim sifatini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim muassasalarini boshqarish, pedagogik jarayonlarni tashkil etish, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini qabul qilishning yangi imkoniyatlarini yuzaga keltirmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan vositalar katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash, mavjud muammolarni aniqlash, ta'lim ehtiyojlarini prognoz qilish va boshqaruv faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Ta'lim menejmenti ta'lim muassasasining strategik rivojlanishini rejalashtirish, pedagogik faoliyatni muvofiqlashtirish, inson va moddiy resurslarni samarali boshqarish hamda ta'lim natijalarini monitoring qilish kabi muhim jarayonlarni qamrab oladi. An'anaviy boshqaruv usullarida ma'lumotlarni yig'ish, umumlashtirish va tahlil qilish ko'p vaqt talab etishi mumkin. Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish esa ushbu jarayonlarni avtomatlashtirish, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruvni rivojlantirish va rahbarlarning qaror qabul qilish faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Shu bilan birga, bunday texnologiyalarni joriy etish pedagogik maqsadlar, ta'lim muassasasining ehtiyojlari va inson omili bilan uzviy bog'liq holda amalga oshirilishi zarur. Mazkur muammoning dolzarbligi shundaki, ta'lim menejmentida sun'iy intellektdan foydalanish faqat texnik vositalarni joriy etish bilan cheklanmaydi. U pedagogik boshqaruv madaniyatini rivojlantirish, rahbar va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish, ta'lim sifatini baholash mexanizmlarini takomillashtirish hamda boshqaruv faoliyatida shaffoflikni ta'minlashni ham talab qiladi.

Xususan, sun'iy intellekt yordamida o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini tahlil qilish, ta'limdagi muammolarni erta aniqlash, pedagoglarning metodik ehtiyojlarini belgilash va ta'lim resurslaridan foydalanishni optimallashtirish mumkin. Biroq algoritmik xatolar, ma'lumotlarning maxfiyligi, axborot xavfsizligi va avtomatlashtirilgan tavsiyalarning xolisligi bilan bog'liq masalalar ham alohida e'tibor talab etadi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlarini aniqlashda ularning ta'lim jarayoniga ta'siri, boshqaruv faoliyatidagi samaradorligi va pedagogik qarorlarni qo'llab-quvvatlash darajasini kompleks o'rganish muhimdir. Bunda ta'lim muassasasi rahbarining kasbiy tajribasi va mustaqil fikrlashi ustuvor bo'lib qolishi, sun'iy intellekt esa qaror qabul qilish jarayonida yordamchi vosita sifatida qo'llanilishi lozim. Mazkur yondashuv texnologik imkoniyatlar bilan pedagogik qadriyatlar o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga yordam beradi.

Ushbu tezisning maqsadi ta'lim menejmentida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish, ularning boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishdagi o'rnini aniqlash hamda ta'lim muassasalarida samarali qo'llashning asosiy yo'nalishlarini asoslashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun sun'iy intellektning ta'lim boshqaruvidagi funksiyalarini o'rganish, pedagogik va tashkiliy afzalliklarini aniqlash, mavjud xavf va cheklovlarni tahlil qilish hamda mas'uliyatli foydalanish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish vazifalari belgilandi.

Asosiy qism. Sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim menejmentida boshqaruv faoliyatining samaradorligini oshirish, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va ta'lim jarayonini takomillashtirish imkonini beradi. Ularning pedagogik imkoniyatlari, eng avvalo, ta'lim jarayonini individuallashtirish, monitoringni rivojlantirish, pedagogik faoliyatni qo'llab-quvvatlash va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishda namoyon bo'ladi.

Birinchidan, sun'iy intellekt ta'lim jarayonini monitoring qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Raqamli platformalarda to'plangan ma'lumotlar yordamida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, topshiriqlarni bajarish holati va ta'limdagi qiyinchiliklari tahlil qilinishi mumkin. Bunday tahlillar pedagog va rahbarlarga o'z vaqtida tegishli choralarni belgilash, qo'shimcha mashg'ulotlarni tashkil etish va individual yordam ko'rsatish imkonini beradi.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini takomillashtiradi. Masalan, ta'lim muassasasining davomat, o'zlashtirish, kadrlar va resurslardan foydalanish bilan bog'liq ma'lumotlarini tahlil qilish orqali mavjud muammolar aniqlanadi. Sun'iy intellekt turli rivojlanish ssenariylarini taklif qilishi mumkin, biroq yakuniy qaror ta'lim rahbarining kasbiy tajribasi, pedagogik tahlili va mas'uliyati asosida qabul qilinishi kerak.

Uchinchidan, mazkur texnologiyalar pedagoglarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Sun'iy intellekt yordamida o'quv materiallari loyihalarini tayyorlash, metodik tavsiyalar ishlab chiqish, dars natijalarini tahlil qilish va malaka oshirishga oid individual ehtiyojlarni aniqlash mumkin. Bu pedagoglarning ma'muriy vazifalarga sarflaydigan vaqtini qisqartirib, ijodiy va metodik faoliyatga ko'proq e'tibor qaratishiga yordam beradi.

To'rtinchidan, sun'iy intellekt ta'lim resurslarini boshqarish va taqsimlash samaradorligini oshirishi mumkin. O'quv xonalari, kompyuterlar, elektron resurslar va boshqa vositalardan foydalanish holatini tahlil qilish orqali mavjud imkoniyatlarni oqilona taqsimlashga erishiladi. Shuningdek, avtomatlashtirilgan axborot tizimlari hisobot tayyorlash, hujjatlarni tasniflash va ma'lumotlarni tizimlashtirish jarayonlarini yengillashtiradi.

Beshinchidan, sun'iy intellekt ta'lim sifatini baholashning yangi mexanizmlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Raqamli tahlil vositalari o'quv natijalaridagi o'zgarishlarni aniqlash, ta'lim dasturlarining samaradorligini baholash va takomillashtirishga muhtoj yo'nalishlarni belgilash imkonini beradi. Bunda baholash mezonlari oldindan aniq belgilanishi, ma'lumotlarning ishonchliligi tekshirilishi va o'quvchilar o'rtasidagi individual farqlar hisobga olinishi zarur.

Ta'lim menejmentida sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun quyidagi pedagogik shartlarga rioya qilish muhim:

1. Maqsadga yo'naltirilganlik — sun'iy intellekt vositalarini ta'lim muassasasining aniq pedagogik va boshqaruv vazifalariga muvofiq tanlash.
2. Pedagogik nazorat — sun'iy intellekt tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalar va tahliliy xulosalarni mutaxassislar tomonidan tekshirish.
3. Raqamli kompetentlik — rahbarlar va pedagoglarning sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish.
4. Axborot xavfsizligi — o'quvchilar, ota-onalar va pedagoglarga tegishli shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish.
5. Adolatlilik va shaffoflik — algoritmik xatolar, asossiz xulosalar va ayrim guruhlariga nisbatan noxolis munosabat xavfini kamaytirish.
6. Uzluksiz monitoring — joriy etilgan texnologiyalarning pedagogik samaradorligini muntazam baholab borish.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning samaradorligi ularning mavjudligi bilan emas, balki ta'lim jarayoniga qanday integratsiya qilingani va qanday natijalarga erishilgani bilan belgilanadi. Shu sababli ta'lim muassasalarida dastlab kichik ko'lamli tajriba loyihalarini amalga oshirish, natijalarni belgilangan mezonlar asosida baholash va ijobiy tajribalarni bosqichma-bosqich kengaytirish maqsadga muvofiq.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim menejmentini takomillashtirish, boshqaruv jarayonlarini raqamlashtirish va ta'lim sifatini oshirish uchun muhim pedagogik imkoniyatlarni taqdim etadi. Ular ta'lim natijalarini tahlil qilish, pedagogik qarorlarni qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonini individuallashtirish, pedagoglarning kasbiy faoliyatini yengillashtirish va ta'lim resurslaridan samarali foydalanishga xizmat qilishi mumkin. Biroq sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim boshqaruviga joriy etishda inson omilining ustuvorligini saqlash, axborot xavfsizligini ta'minlash, algoritmik xatolarni nazorat qilish va pedagogik maqsadlarni asosiy mezon sifatida belgilash zarur. Ayniqsa, sun'iy intellekt tavsiyalarini rahbar yoki pedagogning mustaqil kasbiy qarori o'rniga qo'ymaslik muhimdir. Shunday qilib, ta'lim menejmentida sun'iy intellektdan foydalanish texnologik

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

yangilanish bilan bir qatorda pedagogik, tashkiliy va metodik yondashuvlarni ham takomillashtirishni talab etadi. Mazkur texnologiyalarni ilmiy asoslangan mezonlar va mas'uliyatli foydalanish tamoyillari asosida joriy etish ta'lim muassasalarining boshqaruv salohiyatini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023.
- 2.UNESCO. AI Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO, 2024.
- 3.UNESCO. AI Competency Framework for Students. Paris: UNESCO, 2024.
- 4.OECD. OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem. Paris: OECD Publishing, 2023.
- 5.Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.